

УДК 351.741:351.941

Олександр Олександрович ШАТУРСЬКИЙ,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Володимир Валерійович КОРНІЄНКО,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЛІЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Прийнятим у 2015 році Законом України «Про Національну поліцію» [1] було значно розширено можливості громадськості щодо контролю за діяльністю поліції. Серед основних новел цього закону можна виділити наступні: впровадження інституту резолюції недовіри керівнику органу поліції; створення поліцейських комісій, в яких беруть участь і представники громадськості та багато інших.

Більше того, було змінено саму ідею відносин з громадянським суспільством – взаємодія з населенням на засадах партнерства стає одним із принципів діяльності поліції. Тож, спробуємо проаналізувати ефективність окремих механізмів громадського контролю, а також надати рекомендації щодо їх вдосконалення.

Залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських. Відповідно до Рекомендації Rec (2001) 10 Комітету міністрів державам учасницям Ради Європи «Про європейський кодекс поліцейської етики» від 19.09.2001 року скарги на поліцію повинні неупереджено розслідуватись [2]. «Поліція, яка розглядає справи поліції» – це питання, яке зазвичай викликає сумніви в її неупередженості. Тому держава повинна створити системи не лише неупереджені, але й такі що виглядають неупередженими, щоб завоювати довіру населення [3, с. 49]. Саме на досягнення цієї мети і спрямовані норми ст. 90 Закону України «Про Національну поліцію».

Слід звернути увагу на те, що, відповідно до цієї Рекомендації, є бажаним, щоб механізми оскарження були незалежними від поліції. В Україні, хоча частина скарг і розглядається незалежним органом (наприклад, оскарження дій та/або бездіяльності поліцейського в рамках кримінального провадження), значна частина скарг все ж розглядається в органах поліції. На нашу думку, працівники поліції, безперечно, повинні брати участь у розгляді скарги, проте бути «суддею» за результатами цього розгляду має бути незалежна інституція. І такою інституцією в Україні могли би стати поліцейські комісії.

Також у світі позитивно оцінюється впровадження процедур медіації при розгляді скарг на дії поліції. Незважаючи на те, що ні Закон України «Про Національну поліцію», ні відповідний Порядок [4] не мають натяку на застосування медіаційних процедур, ми вважаємо, що їх впровадження матиме позитивний вплив та сприятиме покращенню діалогу між поліцією та суспільством.

Участь у поліцейських комісіях. Усі аспекти діяльності поліцейських комісій детально регулюються ст. 51 Закону України «Про Національну поліцію» та відповідними підзаконними актами. В цілому, їх діяльність оцінюється досить позитивно, проте окремі автори звертають увагу на наступні проблеми: недостатня кількість представників громадськості; участь політиків у діяльності комісій; недостатня кількість поліцейських комісій; порушення гендерного балансу у їх складі; відсутність вебпорталів комісій та інші [5, с. 54].

Повноваження поліцейських комісій у різних державах відрізняються. До повноважень поліцейських комісій в іноземних державах, зазвичай, належать: призначення керівника поліції, здійснення дисциплінарних проваджень, тощо. В окремих країнах, ці органи мають ще більш широкі контрольні повноваження. Так, наприклад, у Канаді поліцейські комісії здійснюють нагляд за виконанням бюджету, а у США (м. Чикаго) поліцейська комісія навіть затверджує правила діяльності поліцейського департаменту [6, с. 15, 23].

Вважаємо, що повноваження поліцейських комісій мають бути розширені і в Україні. Зокрема, на нашу думку, окрім «рекрутингових» функцій ці комісії могли б здійснювати функції дисциплінарних комісій, зокрема, оцінку ефективності роботи відповідного органу поліції. Це дозволило б забезпечити більшу об'єктивність та безсторонність у цій діяльності.

Дослідники звертають увагу на проблемні моменти з формуванням складу поліцейських комісій, в тому числі порушення вимог законодавства щодо членства в комісіях [5, с. 45]. Також відомі ситуації, коли одна особа обіймає посаду члена одразу в декількох поліцейських комісіях [7]. Тому у випадку одночасного проведення засідання в кількох таких комісіях одночасно можуть виникати проблеми з забезпеченням кворуму. Рішенням цієї ситуації може стати законодавче закріплення заборони одночасно обіймати посаду в декількох поліцейських комісіях.

Таким чином, усе вищезазначене свідчить про те, що хоча Закон України «Про Національну поліцію» і заклав необхідні підвалини для здійснення громадського контролю над діяльністю поліції, проте подальше впровадження найкращих практик та приведення цих процедур у відповідність до міжнародних стандартів є абсолютно необхідним. Адже підвищення ефективності та прозорості діяльності поліції є спільною метою громадянського суспільства та Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII : ред. від 31.10.2019 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 17.11.2019).

2. The European Code of Police Ethics : Recommendation Rec (2001) 10, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2001. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics> (дата звернення: 17.11.2019).

3. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ : Вид. Москаленко О. М., 2013. 588 с.

4. Порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України : затв. наказом МВС України від 15.11.2017 № 930 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17> (дата звернення: 17.11.2019).

5. Банчук О., Крапивін Є., Малишев Б. Поліцейські комісії в Україні: звіт за результатами дослідження. Київ : Софія-А, 2018. 192 с.

6. Бугайчук К. Л., Святокум І. О., Чумак В. В. Закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в Україні : наук.-метод. рек. Харків : Харків. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. 52 с.

7. Купер О. Три факти, які варто знати про поліцейські комісії в Україні, – дослідження. *Юридична газета*. 2018. URL: <http://jur-gazeta.com/golovna/tri-fakti-yaki-vartoznati-pro-policeyski-komisiyi-v-ukrayini--doslidzhennya.html> (дата звернення: 17.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 342.95(477)

Єва Володимирівна ШЕВЧЕНКО,

курсант групи ФЗ-102 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Альона Сергіївна БАХАСВА,

викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ

На загальносвітовому рівні ведеться активна боротьба із таким ганебним явищем, як домашнє насильство, протиправним діянням, що посягає на права і свободи громадян. Зокрема, упродовж 2018 року до територіальних органів поліції надійшло більше 107 тисяч заяв та повідомлень про вчинення правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, з них 1285 – стосуються жорстокого поводження з дітьми [1].

Законом України «Про охорону дитинства» визначено, що жорстоке поводження з дитиною – це будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини [2].